

Lisa 1

AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

Sillamäe Vanalinna Kooli õppekava

Kehtestatud direktori käskkirjaga nr 1-1/2024/4

SISUKORD

1. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatavate üldpädevuste arengu toetamine	4
2. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete lõimingu rakendamise viisid	6
3. Läbivate teemade käsitlemine keele ja kirjanduse valdkonna õppeainetes.....	8
4. Õppe kavandamine ja korraldamine	9
5. Eesti keel	9
I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	9
Õppesisu 1. klassis.....	18
Õppesisu 2. klassis.....	21
Õppesisu 3. klassis.....	23
II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud.....	27
Suuline ja kirjalik suhtlus	28
Õppesisu 4. klassis.....	30
Õppesisu 5. klassis.....	31
Õppesisu 6. klassis.....	31
Teksti vastuvõtt.....	32
Õppesisu 4. klassis.....	34
Õppesisu 5. klassis.....	35
Õppesisu 6. klassis.....	36
Tekstiloome	37
Õppesisu 4. klassis.....	39
Õppesisu 5. klassis.....	39
Õppesisu 6. klassis.....	40
Keeleteadlikkus	40
Õppesisu 4. klassis.....	44
Õppesisu 5. klassis.....	44
Õppesisu 6. klassis.....	45
III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	47
Suuline ja kirjalik suhtlus	47
Õppesisu 7. klassis.....	50
Õppesisu 8. klassis.....	50
Õppesisu 9. klassis.....	51
Teksti vastuvõtt.....	51
Õppesisu 7. klassis.....	54
Õppesisu 8. klassis.....	55
Õppesisu 9. klassis.....	55
Tekstiloome	56
Õppesisu 7. klassis.....	59
Õppesisu 8. klassis.....	60
Õppesisu 9. klassis.....	60
Keeleteadlikkus	61
Õppesisu 7. klassis.....	64

Õppesisu 8. klassis	64
Õppesisu 9. klassis	65
6. Kirjandus	66
II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	66
Õpitulemused 5. klassis	68
Õppesisu 5. klassis	69
Õpitulemused 6. klassis	69
Õppesisu 6. klassis	70
III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud	71
Õpitulemused 7. klassis	73
Õppesisu 7. klassis	74
Õpitulemused 8. klassis	75
Õppesisu 8. klassis	76
Õpitulemused 9. klassis	77
Õppesisu 9. klassis	79

1. KEELE JA KIRJANDUSE VALDKONNA ÕPPEAINETE KAUDU KUJUNDATAVATE ÜLDPÄDEVUSTE ARENGU TOETAMINE

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetilisel ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Digipädevus. Digipädevust arendatakse eesti keele ja kirjanduse tundides järjepidevalt. Uurimistööd ja referaadid aitavad arendada oskust infot leida ja seda hinnata. Projektid ning igapäevased ülesanded meedia vms valdkonnas arendavad oskust osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide ning piltide loomisel ja kasutamisel. Arutelud digikeskkonna olemusest ja ohtudest aitavad arendada arusaama digikeskkonnast kui kohast, kus tuleb järgida samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus. Ainevaldkonna õppeainete arvestuslik maht.

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel, kirjandus. Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassis, kirjandust 5.–9. klassis.

2. KEELE JA KIRJANDUSE VALDKONNA ÕPPEAINETE LÕIMINGU RAKENDAMISE VIISID

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste. Ainevaldkonna õppeainete koostoides omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuuldot ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetilisel, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Lõiming teiste ainevaldkondadega. Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes ainevaldkondades. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingut toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevat võimalusi ja ohte, kasutada eetiliselt nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

3. LÄBIVATE TEEMADE KÄSITLEMINE KEELE JA KIRJANDUSE VALDKONNA ÕPPEAINETES

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõttesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks

isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärtete tegude ja hoiakute vastu.

4. ÕPPE KAVANDAMINE JA KORRALDAMINE

Ainevaldkonna õppeainete nädalatundide maht on kooliastmete kaupa järgmine:

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Eesti keel	19	11	8
Kirjandus		4	6

Ainevaldkonna õppeainete nädalatundide jaotus kooliastmete sees ja õppesisu klasside kaupa määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et eesti keele ja kirjanduse õpitulemused ning kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud oleksid saavutatavad.

Eesti keele tundide maht III kooliastmes on 2 tunni võrra suurem kui riiklikus õppekavas, sest klasside koosseisus on milmekultuurilised õpilased ja paljud sooritavad lõpueksamina eesti keelt teise keelena. Õpitulemused on koostatud arvestusega, et kooli õppekeelest lähtuvalt on eesti rakendatud lisaks keeletundidele ka ainetundides. Eesti keele ainekava on koostatud arvestusega, et II kooliastmes on õpitulemused saavutatavad 9–11 ja III kooliastmes 8 nädalatunniga. Kirjanduse ainekava puhul aga II kooliastmes 4–6 ja III kooliastmes 3–6 nädalatunniga.

5. EESTI KEEL

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt;
- 3) omandab eesti keele lugemistehnika;
- 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;

- 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
- 9) kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis.	1. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi.
	2. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas.
	3. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis.
Õpilane kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid.	1. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulnud lause, jutu sisu.
	2. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kuulab õpetaja ja kaaslase eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil.
	3. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi; kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid.
Õpilane kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja	1. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kasutab kõnes lihtlauseid;

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga.	<ul style="list-style-type: none"> • teab, et sõnal võib olla lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; • väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab.
	<p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab kõnes terviklauseid; • teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase täheendusega sõnu.
	<p>3. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; • leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu; • kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga.
Õpilane eristab helisid, hääli ja häälikuid.	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; • määrab suuliselt (vajadusel õpetaja abiga) häälikute olemasolu, asukohta ja järjekorda sõnas, • eristab täishäälikute pikkusi.
	<p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit; • kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; • märgib kirjas õigesti täishäälikuid.
	<p>3. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; eristab helisid, hääli ja häälikuid.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
<p>Õpilane omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt ja sobiva intonatsiooniga lausehaaval oma kõnetempos või sellest aeglasemalt, üksiku peatusega raskema sõna ees;
	<p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu;
	<p>3. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; • loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; • on omandanud lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse.
<p>Õpilane sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamise.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamise.
	<p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamise.
	<p>3. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamise.
<p>Õpilane tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoiab õigesti kirjutusvahendit ja istub õige kehahoiakuga kirjutamisel ja joonistamisel;

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<ul style="list-style-type: none"> • kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse; • kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid. <p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid. <p>3. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga.
<p>Õpilane loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest veidi aeglasemalt; • mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; • vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; • leiab õpetaja abiga tekstist vastused lühikestele konkreetsetele küsimustele; • teeb vahet jutustusel, muinasjutul, luuletusel, näidendil, mõistatusel ja vanasõnal. <p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; • vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; • leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; • tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; • saab aru eakohasest tundmatust tekstist; • loeb luuletust ja õpetaja abiga avab selle sisu; • loeb tööjuhendit ja täidab seal sisalduvaid juhiseid.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>3. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; • mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; • vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta; • eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu; • loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust.
<p>Õpilane sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel.</p>	<p>1. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb loetu üle ja esitab selle kohta küsimusi.
	<p>2. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb loetu üle ja esitab selle kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid.
	<p>3. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel.
<p>Õpilane jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi.</p>	<p>1. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust.
	<p>2. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • vestleb oma kogemustest ja loetust; • annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; • vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel.
	<p>3. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<ul style="list-style-type: none"> • annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; • jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; • jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi.
<p>Õpilane kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab õigesti lühemaid (kuni 3-silbilisi) sõnu ja lauseid.
	<p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil.
	<p>3. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; • kasutab kirjas terviklauseid.
<p>Õpilane kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tahvlilt õigesti maha (vältides ühe tähe kaupa kirjutamist); • tahvlinäidise järgi täidab õpilaspäevikut; • kirjutab k, p, t sõnade algusesse ning s-i ja h kõrvale; • lõpetab lause punktiga; • kirjutab õigesti tegusõna lõppu –b ja –vad; • kirjutab õigesti mitmuse tunnust –d; • teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; • eristab ja märgib kirjas lühikest, pikka ja ülipikka täis- ning suluta kaashäälikut; • kirjutab õigesti oma nime.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>2. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga; • kirjutab tahvlilt või õpikust õigesti maha; • alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; • kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes; • kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?). <p>3. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrekselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; • märgib kirjas häälikuid ja kaashäälikuühendeid õigesti; • kirjutab õigesti asesõnu; • kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; • märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; • teab peast võõrtähtedega tähestikku, • piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi; • kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi; • kirjutab tuntumate sõnade algusse g, b, d; • kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrekselt.
<p>Õpilane vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid.</p>	<p>1. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab ja kujundab tarbeteksti õpetaja abiga arvutis: kutse, õnnitlus.

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> koostab tarbeteksti näidise abil arvutis: kutse, õnnitlus ja teade.
<p>Õpilane valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> on lugenud vähemalt kahte lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid; leiab huvipakkuva raamatu kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga. <p>2. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> on lugenud vähemalt nelja lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi; teab nimetada eesti lastekirjanikke; leiab huvipakkuva raamatu kooli või kodukoha raamatukogust. <p>3. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> on lugenud läbi vähemalt neli eesti või väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust; teab nimetada eesti ja välismaa lastekirjanikke; kasutab raamatukogude infosüsteemi.
<p>Õpilane kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi.</p>	<p>1. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav jms).

Õpitulemused I kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	2. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav jms) koos põhjenduste ja näidetega.
	3. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi.
Õpilane rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.	1. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; • rikastab lugemise kaudu oma sõnavara.
	2. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses; • rikastab lugemise kaudu oma sõnavara.
	3. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab sõnastikest lähedase ja vastandtähendusega sõnu; • kontrollib kirjutatud õpiku ja sõnastiku järgi; • rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.

Õppesisu 1. klassis

Suuline keelekasutus (kõnelemine ja kuulamine)

Kõnelemine

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale. Sobivad kõnetusviisid palumisel, küsimisel, keeldumisel, vabandamisel, tänamisel. Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Sõnavara rikastamine: Töö lähedase tähendusega sõnadega, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Jutustamine etteantud teema põhjal (küsimuste ja

kava järgi). Jutustuse peamise sõnumi leidmine ja väljatoomine. Luuletuse sisu selgitamine. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine ja rühmitamine. Loetu või kuuldu väljendamine dramatiseeringus. Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine loomuliku tooniga.

Kuulamine

Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas). Hääliku pikkuse eristamine, rõhuasetusega täishääliku pikkusel. Suuliste tööjuhendite järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine, kuuldu kirjeldamine (tegelaste leidmine ja iseloomustamine, tegevused loos, keskkonna kirjeldus jms).

Praktilised tööd:

- õpetaja ja kaasõpilase jutustuse kuulamine, jälgimine;
- jutustuse lõpu ennustamine;
- loetu dramatiseerimine;
- jutustusel põhineval lihtsamates rollimängudes osalemine;
- jutustamine kuuldu, nähtu (sh õpiku illustratsiooni, pildi, pildiseeria), läbielatu, loetu põhjal;
- aheljutustamine;
- kuuldu jutustuse laiendamine ja täiendamine;
- luuletuse või dialoogi peast esitamine.

Kirjutamine (kirjatehnika, õigekiri ja tekstiloome)

Kirjutamise eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga. Joonistähete kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend. Keeleõpetus ja õigekiri. Häälik ja täht. Täis- ja kaashäälikud. Tähestik. Võõrtähed. Täishäälikute kolme pikkuse eristamine ja õigekiri. Täishäälikuühend. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Kaashäälikuühend. Sõna ja lause. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus). Väikeste ja suurte kirjatähete tundmaõppimine ning kirjutamine. Tähtede seostamine. Suur algustäht lause algul ja nimedes. Sulghäälik (k, p, t) sõnade alguses. Üks ja mitu: mitmuse tunnus –d. Tegusõna olevik (mida teeb? –b ; mida teevad? –vad). Liitsõnade vaatlus (moodustamine). i ja j ning h sõna alguses. Teksti paigutusega tutvumine. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.

Praktilised tööd:

- etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15 – 20 sõna lihtlausetena);
- lünkumberjutustuse kirjutamine;

- jutule alguse või lõpu kirjutamine;
- loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi);
- tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine;
- teksti ärakiri tahvlilt, õpikust;
- töö vormistamine näidise järgi (töö puhtus, käekirja loetavus);
- tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).

Lugemine (lugemistehnika, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamine, analüüsimine ja mõistmine)

Raamatu (sh õpiku) üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, illustratsioon, õppeülesannete esitus (õpikus). Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine: õige hääldus, lugemise ladusus, pausid lugemisel, intonatsioon, lugemise tempo. Käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Teabeteksti lugemine: tööjuhend, kutse, õnnitlus, saatekava, raamatu sisukord. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine ja selle väljendamine. Luuletuste ülesehitus (riimid). Tekstiliikide eritamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus. Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Lastekirjandusega tutvumine. Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

Praktilised tööd:

- loo sisu ennustamine pealkirja, piltide jms alusel;
- loole alguse või lõpu mõtlemine;
- piltjuttude tegemine;
- loetud jutustuses olevate tegelaste iseloomustamine;
- küsimustele vastamine loetu põhjal (vastus on tekstis otsesõnu kirjas);
- riimuvate sõnade leidmine luuletustes (õpetaja abiga);
- huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga;
- loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

Õppesisu 2. klassis

Suuline keelekasutus (kõnelemine ja kuulamine)

Kõnelemine

Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Suuline keelekasutus, viisakusväljendid. Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus. Kõnelemine eri olukordades, nt telefonitsi, klassi esindajana jms. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine. Oma arvamuse avaldamine nähtud või kuuldud kogemusest lähtuvalt ja arvamuse põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatult peast esitamine.

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul. Õpetaja ja kaaslase suuliste mitmeastmeliste juhendite meeldejätmise ja nende järgi toimimine. Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuulatud tekstist oluliste mõistete leidmine.

Praktilised tööd:

- loetud teksti jutustamine, küsimuste, etteantud kava, piltide või pildiseeria põhjal;
- jutule alguse või lõpu väljamõtlemine;
- jutukeste koostamine ja rääkimine oma kogemuste põhjal;
- jutukeste koostamine ja rääkimine etteantud kava järgi;
- luuletuse peast esitamine;
- erinevates olukordades eneseväljendamist võimaldavad rollimängud;
- pala dramatiseerimine;
- arvamuse avaldamine loetud raamatu või filmi kohta ning oma arvamuse põhjendamine;
- sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil;
- õpetaja ja kaaslase suulise mitmeastmelise juhendi järgi toimimine;

- õpetaja etteloeatud tekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.

Kirjutamine (kirjatehnika, õigekiri ja tekstiloome)

Kirjatehnika

Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.

Õigekiri

Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses. Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted. Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlause kirjutamisel et, sest, aga, kuid puhul. Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimedes. Sõnade lõpu õigekiri –d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kellela? milleta?). ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausestena). Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea

Kirjalik tekstiloome

Teabetekst: tööjuhend, sõnastik, raamatu sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst. Meediatekst: ajalehe, ajakirja tekst. Teksti kompositsioon: pealkiri, loo alustus, sisu, lõpetus. Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.

Praktilised tööd:

- õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate koostamine (nii arvutis kui paberile kirjutades);
- loovtöö ning ümberjutustuse kirjutamine pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil;
- etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttava teksti kirjutamine ja kirjutatu kontrollimine näidise järgi (20–25 sõna lihtlausestena).

Lugemine (lugemistehnika, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamine, analüüsimine ja mõistmine)

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja

sõnaühendite lugema õppimine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Praktilised tööd:

- dialoogide lugemine;
- lugemispäeviku täitmine;
- loetu üle arutlemine (tegelaste ja koha määratlemine, olulise sõnumi leidmine ja väljatoomine) ja selle kohta küsimuste esitamine;
- küsimustele sobiva vastuslause leidmine tekstist;
- tööjuhendi lugemine ja seal sisalduvate juhiste täitmine;
- kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi koostamine.

Õppesisu 3. klassis

Suuline keelekasutus (kõnelemine ja kuulamine)

Kõnelemine

Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine

jms. Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine. Oma arvamuse avaldamine. Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Luuletuste ja dialoogide esitamine. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine. Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

Praktilised tööd:

- jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal;
- aheljutustamine;
- jutule alguse või lõpu väljamõtlemine;
- rollimängud: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms;
- eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas;
- sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil;
- tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.
- dramatiseeringud ja esitlused kõne eri nüansside ja meeleolude esiletoomiseks;
- arvamuse avaldamine loetud raamatu või filmi kohta ning oma arvamuse põhjendamine, kaaslase arvamusega nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine;
- enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel;
- pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine;
- kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.
- õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.

Kirjutamine (kirjatehnika, õigekiri ja tekstiloome)

Kirjatehnika

Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse- lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus). Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses. Oma kirjavea iseseisev leidmine. Sõnavara: lähedase ja vastandtähendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Kirjalik tekstiloome

Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. Tarbetekst: ajaleheartikkel, teade, nimekiri jms. Ümberjutustus. Vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Kirja (sh e-kirja) koostamise tavad. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

Praktilised tööd:

- sündmusest ja loomast kirjutamine;
- jutule alguse ja lõpu kirjutamine;
- loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu); etteütlemise järgi sisult tuttava teksti kirjutamine ja kirjutatu kontrollimine näidise järgi (30–40 sõna);

- lihtsamate sõnastike või õpiku kasutamine, et enda kirjutatut kontrollida;
- kutse ja ümbriku vormistamine (näidise järgi);
- kirja kirjutamine ja vormistamine;
- e-kirja kirjutamine e-posti kaudu saatmiseks;
- tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek;
- ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel;

Lugemine (lugemistehnika, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamine, analüüsimine ja mõistmine)

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Tingmärgid (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemid, kaardid ja tabelid õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. Riimuvate sõnade leidmine luuletustes. Tekstiliiikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Praktilised tööd:

- oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel;
- oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust;
- jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine;
- üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses;
- õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine;
- töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine;
- teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine;

- loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine;
- loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine;
- loole alguse ja lõpu mõtlemine;
- teksti teema ja peamõtte sõnastamine ja tegelaste iseloomustamine;
- jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine;
- kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades;
- loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine;
- vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt;
- lugemispäeviku täitmine.

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
<p>Õpilane valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> teab millised suhtluskanalid sobivad erinevates olukordades.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> valib juhendamise abil mõnele olukorrale vastava suhtluskanali.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> valib juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali.
<p>Õpilane esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; annab lühidalt edasi kuuldu sisu; esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> teeb kuuldust ja loetust nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte; esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab järelduse.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös.	<p>4. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele õpetaja juhendamisel.
	<p>5. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi.
	<p>6. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös.
Õpilane põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti.	<p>4. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab oma seisukohti.
	<p>5. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab oma seisukohti, kasutades selleks sõnastikke ja teatmeteoseid.
	<p>6. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslaste põhjendatud seisukohti (taganeb oma seisukohtadest)
Õpilane kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.	<p>4. klass</p> <p>Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • väljendab end suulistest suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	5. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> väljendab end suulistes kui kirjalikes suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes.
	6. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.

Õppesisu 4. klassis

Hääliku pikkuste eristamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Kuuldud teksti analüüsimine õpetaja juhendamisel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ja nende usaldusväarsuse hindamine. Fakt ja arvamus. Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Olukorrale sobiva suhtluskanali valimine. Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Oma seisukohtade põhjendamine. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Dialoog ja dramatiseering. Pantomiim. Rollimäng. Erinevate strateegiade kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Praktilised tööd:

- sõnastike ja teatmeteoste kasutamine probleemülesannete lahendamisel;
- luuletuse või rolliteksti peast esitamine;
- õpetaja ettelugemise järel oluliste mõistete ja seoste leidmine;
- kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine;

- kuulnud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel;
- dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine;
- rollimängud (intervjuu);
- tagasiside andmine nii enda kui teiste töödele ja esitustele õpetaja juhiste alusel.

Õppesisu 5. klassis

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine. Suuline aramusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Väite põhjendamine.

Praktilised tööd

- kuuldust ja loetust suulise ja kirjaliku kokkuvõtte tegemine;
- rollimängud (erinevad suhtlusolukorrad);
- väitlused.

Õppesisu 6. klassis

Suuline aramusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Väite põhjendamine. Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine. Virtuaalkeskonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.

Praktilised tööd:

- väitlused etteantud teemal;
- rollimängud (telefonivestlus jms);
- lühike esitus;
- tagasiside andmine klassikaaslase esitlusele õpetaja juhendite alusel (positiivses võtmes);
- e-kirja koostamine.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
<p>Õpilane valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut).
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt viis eakohast väärtkirjandusteost (raamatut).
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • on läbi lugenud vähemalt kuus eakohast väärtkirjandusteost (raamatut). • valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest.
<p>Õpilane iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi.
<p>Õpilane loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste.
Õpilane võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • võrdleb tekste, esitab küsimusi, avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte.
Õpilane kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab teksti peamõtte.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulab ja jälgib vastuvõetavat teksti, valib lugemise eesmärgile sobiva lugemisviisi.
Õpilane tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • otsib teavet tundmatute sõnade kohta õpetaja abiga, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	5. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> otsib õpetaja abiga erinevat teavet keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondadest.
	6. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe.
Õpilane võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.	4. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> leiab tekstist vajalikku infot.
	5. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> võrdleb eri allikatest pärit infot.
	6. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulist ebaolulisest, fakti arvamusest.

Õppesisu 4. klassis

Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine. Häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine. Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri. Ilukirjandus:

kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.

Praktilised tööd:

- loetud teksti kohta küsimuste koostamine;
- tundmatute sõnade kohta teabe otsimine keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondadest (õpetaja abiga);
- ülesanded tekstist vajaliku info leidmiseks;
- teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel;
- oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine loetud teksti põhjal;
- töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskaemi, küsimuste koostamine;
- loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine;
- rollimängud;
- dramatiseeringud loetud teksti põhjal;
- luuletuse sisu eripära määramine (loodusluuletus, nali jne), riimide leidmine ja loomine,
- riimuvate sõnade toel värsside loomine;
- luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad);
- trükistest (ajaleht, ajakiri, teatmeteos) vajaliku teabe leidmine;
- loetud raamatust lühikokkuvõtte tegemine;
- loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele;
- vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.

Õppesisu 5. klassis

Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine. Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid.

Praktilised tööd

- lihtsatel plaanidel, tabelites, diagrammides, kaartidel oleva info edasiandmine kaaslastele;
- loetud kirjandusteose sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele;
- loetud teksti peamõtte sõnastamine;
- erineva teabe otsimine keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondadest (õpetaja abiga);
- eri allikatest pärit infot võrdlemine (olulise ebaolulisest eristamine);
- skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine.

Õppesisu 6. klassis

Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Eesmärgistatud kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine. Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine

Praktilised tööd:

- loetud tekstist lühikokkuvõtte koostamine;
- kuuldu või nähtu kohta kokkuvõtte tegemine;
- erineva teabe otsimine keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondadest;
- eri allikatest pärit info võrdlemine (olulise ebaolulisest, fakti arvamusest eristamine);
- skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine;
- visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Tekstiloome

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet.	4. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet kindlast infoallikast (õpetaja määratletud).
	5. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet nii raamatukogust kui veebipõhistest infoallikatest.
	6. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet.
Õpilane tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe.	4. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> tunneb kirjutamiseks valmistumise põhietappe.
	5. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> tunneb esinemiseks valmistumise põhietappe.
	6. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe.
Õpilane jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult.	4. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest.
	5. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • jutustab, kirjeldab, võrdleb ja arutleb suuliselt ja kirjalikult.
Õpilane esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • võtab arutelude käigus sõna.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineb suuliselt (luuletuse või dialoogi esitamine).
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande.
Õpilane kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju; • kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt eri liiki eakohaseid tekste.
Õpilane vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	5. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teeb oma tekstiga tööd, et see oleks korrektselt vormistatud.
	6. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis.

Õppesisu 4. klassis

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Õige hingamine ja kehahoid. Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu). Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

Praktilised tööd:

- ümberjutustuste kirjutamine küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- aheljutustamine;
- loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega;
- loetu ja kuuldu põhjal jutustamine (eseme, olendi, inimese kirjeldamine, iseloomulike tunnuste esitamine) ja hinnangu andmine;
- kirjutamiseks valmistumise erinevate võtete kasutamine.

Õppesisu 5. klassis

Lühiettekanne ja esitlus. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme,

olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje eristamine.

Praktilised tööd

- lühiettekande loomine ja esitlemine internetis;
- lühiettekande loomine ja esitlemine teatmeteosest leitud info põhjal;
- oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine.

Õppesisu 6. klassis

Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Fakt ja arvamuse. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega. Lühiettekande ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika. Kiri, ümbriku vormistamine.

Praktilised tööd:

- lühikese ettekande koostamine ja ettekandmine;
- lühikese kirjandi kirjutamine etteantud teemal (koos mustandiga);
- teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal;
- eri allikatest saadud info põhjal võrdluskaardi koostamine ja info usaldusväärse hindamine;
- ümbriku vormistamine (koos kirja kirjutamisega).

Keeleteadlikkus

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja -rahvaid.	4. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • nimetab Eestis kõneldavaid keeli.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimetab eesti sugulaskeeli ja -rahvaid.
<p>Õpilane eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab murdeid ja toob näiteid nende kasutusest. <p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab sotsiolekte ja toob näiteid nende kasutusest. <p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • eristab keelevariante, sh murdeid, sotsiolekte, toob näiteid nende kasutusest.
<p>Õpilane kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpjuhte ning põhilisi käänd- ja pöörd sõna vorme.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid; • märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit; • tunneb ära liitsõna; • pöörab tegusõnu olevikus. <p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; • moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliikide tüüpuhte ning põhilisi käänd- ja pöörsõna vorme.
Õpilane moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid.
Õpilane järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid.	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused; • kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna).
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (50–70 sõna).
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (60–80 sõna). • järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid.

Õpitulemused II kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
<p>Õpilane rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja tekstianalüüsis.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ja -analüüsis.
<p>Õpilane kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.</p>	<p>4. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; • parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslase ja/või õpetaja abiga.
	<p>5. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutada digi- ja trükisõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks.
	<p>6. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab õigekirja kontrollimiseks ja tähenduste leidmiseks trüki- ja digisõnastikke, leiab sõnaartiklist vajaliku teabe.

Õppesisu 4. klassis

Üldteemad

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval (nt *jalgsi, kärbsed*). *h* õigekiri. *i* ja *j* õigekiri (tegijanimi). Tutvumine *gi-* ja *ki-*liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused. Eakohase teksti eksimatu ära kirjutamine tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

Sõnavaraõpetus

Sünonüümid. Antonüümid. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

Praktilised tööd:

- etteütelse kirjutamine;
- etteütelses oma kirjavea iseseisev leidmine kasutades digi- või trükisõnaraamtut;
- Eestis kõnelevate keelte kaardistamine (mõistekaart).

Õppesisu 5. klassis

Üldteemad

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Võortähed ja -häälikud. Kaashäälikuühendi õigekiri. Tähed g, b, d s-tähe kõrval. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.

Lauseõpetus

Lause. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

Praktilised tööd

- etteütluse kirjutamine;
- etteütluses oma kirjavae iseseisev leidmine kasutades digi- või trükisõnaraamut;
- sugulaskeelte ja sugulasrahvaste kaardistamine (mõistekaart).

Õppesisu 6. klassis

Üldteemad

Kirjakeel, argikeel ja murdekeel

Häälikuõpetus ja õigekiri

g, b, d s-i kõrval. Tähe h õigekiri. Tähtede i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). Liidete -gi ja -ki õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. Tähtede f ja š õigekiri.

Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Sõnavaraõpetus

Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik-* ja *ne-*liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne-* ja *line-*liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Sõnaraamatute kasutamine käandsõna põhivormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus

Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.

Muud õigekirjateemad

Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.

Praktilised tööd:

- etteütluse kirjutamine;
- etteütluses oma kirjavea iseseisev leidmine kasutades digi- või trükisõnaraamtu;
- erinevate sotsiolektide kaardistamine (mõistekaart).

III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- 5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni.
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • nimetab kirja- ja argikeele erijooni.
	9. klass Õpilane nimetab suulise ja kirjaliku kõne erijooni; <ul style="list-style-type: none"> • eristab kirjakeelt argikeelest.
Õpilane esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi ning teeb järeldusi.
<p>Õpilane teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte.</p>	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid.
<p>Õpilane arutleb eakohastel teemadel, lahendab keealaseid probleemülesandeid ja osaleb diskussioonides.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb kuuldu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte. <p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte. <p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte.
	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb eakohastel teemadel etteantud küsimuste põhjal rühmas; • lahendab keealaseid probleemülesandeid rühmas. <p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb eakohastel teemadel; • lahendab keealaseid probleemülesandeid nii individuaalselt (õpetaja juhendamisel) kui rühmas. <p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb eakohastel teemadel; • lahendab keealaseid probleemülesandeid;

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<ul style="list-style-type: none"> osaleb diskussioonides.
<p>Õpilane põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> väljendab oma seisukohti nii suuliselt kui kirjalikult ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult.
<p>Õpilane märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevelikuid.
<p>Õpilane kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab asjakohaseid kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi sotsiaalmeedias, e-posti vahendusel jms suhtlemisel.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi; • kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.
	9. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi.

Õppesisu 7. klassis

Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.

Praktilised tööd:

- kirja kirjutamine e-posti teel;
- keelealaste probleemülesannete lahendamine rühmas;
- diskussioonid ja väitlused eakohastel teemadel;
- kuuldu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte koostamine.

Õppesisu 8. klassis

Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslase öeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid.

Praktilised tööd

- loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte koostamine;
- keelealaste probleemülesannete lahendamine nii rühmas kui individuaalselt;
- diskussioonid ja väitlused eakohastel teemadel;

- rollimäng: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus;
- rühmatööd ja sellele järgnev rühmas toimimise analüüsimine;
- kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine.

Õppesisu 9. klassis

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.

Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väarikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Meediatekstdid. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga. Väitlus, väitluse reeglid.

Praktilised tööd:

- kuuldu ja loetu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte koostamine;
- keelealaste probleemülesannete lahendamine nii rühmas kui individuaalselt;
- diskussioonid ja väitlused eakohastel teemadel;
- aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis;
- rollimäng: suhtlemine ajakirjanikuga.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid); • eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist.
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab peamisi tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi.
<p>Õpilane loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • valib teadlikult oma lugemisvara; • loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega õpi- ja elutarbelisi tekste.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi; • loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega oma huvivaldkondade tekste.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku eesmärkidel erinevaid tekste; • loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste.
<p>Õpilane teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab, et teksti väljenduslaad oleneb teksti kasutusvaldkonnast, liigist, eesmärgist, autorist ja suhtlusolukorrast.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
<p>Õpilane teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab peamisi mõjutusvahendeid.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • märkab kujundlikkust mõjutusvahendina.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina.
<p>Õpilane hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa.
<p>Õpilane võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> võtab kokku ja konspekteerib tekste, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel, osutab arusaamatule.
Õpilane sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega.	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, avaldab arvamust, kommenteerib, tõlgendab ning seostab oma kogemuste ja mõtetega.
Õpilane kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti vastuvõtmisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel ning seoste loomisel.

Õppesisu 7. klassis

Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik

meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Tele- ja raadiosaated.

Praktilised tööd:

- pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine;
- uudisloo ülesehituse analüüsimine;
- arvamusloo ülesehituse analüüsimine;
- rollimängud: intervjuu, reportaaž.

Õppesisu 8. klassis

Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid. Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Konspekterimine. Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine.

Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõtte ja selle piirangud. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Praktilised tööd

- eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine;
- kõne kuulamisel märkmete tegemine;
- kõne põhjal küsimuste esitamine;
- tekstist kokkuvõtte tegemine;
- reklaamteksti koostamine (koos visuaaliga: plakat, video jms).

Õppesisu 9. klassis

Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Teabe otsimine veebist ning teabeallikate usaldusväärsus. Teabe talletamine ja süstematiseerimine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.

Praktilised tööd:

- veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine;
- pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine;
- tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine.

Tekstiloome

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist (vajadusel õpetaja abiga);
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid (vajadusel õpetaja abiga) ning osundab neid sobivas vormis.
	9. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • leiab tekstiloomeks vajalikku teavet eri allikatest ja keskkondadest, valib kriitiliselt teabeallikaid ning osundab neid sobivas vormis.
Õpilane kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev) ning vormistab tekstid korrektselt;
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele;

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab ja valmistub esinemiseks etappide kaupa.
<p>Õpilane ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisisidusvõtteid.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • ehitab teksti üles juhendi põhjal, järjestades ja seostades info loogiliselt ning vastuvõtjat arvestades.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisisidusvõtteid.
<p>Õpilane esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne).</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineb suuliselt (tervitab, võtab aruteludes sõna).
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande).
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne).
<p>Õpilane kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused;</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated; meediatekstid, sh uudis; arvamustekstid, sh kirjand).

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
<p>meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamyslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri).</p>	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus).
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt eri liike tekste (teabetekstid, sh kindla eesmärgiga ülevaated, kokkuvõtted ja lühiuurimused; meediatekstid, sh uudis, intervjuu; arvamustekstid, sh kirjand, kommentaar, arvamyslugu; avaliku suhtluse tekstid, sh avaldus, seletuskiri).
<p>Õpilane seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega;
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> vahendab kuulnud ja loetud tekste eetiliselt, sobiva pikkuse ja täpsusega;
	<p>9. klass Õpilane</p> <p>seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga, vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ja täpsusega, viidates allikale.</p>
<p>Õpilane kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara.	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme.
	9. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kirjutab suhtlussituatsiooni sobivaid tekste, arvestab teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara.
Õpilane kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid.
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis.
	9. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> kasutab kirjutamisel mitmeid keeleallikaid ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid.

Õppesisu 7. klassis

Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Uudisloo kirjutamise etapid: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Intervjuu tegemise etapid: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.

Praktilised tööd:

- kirjandi kirjutamine;
- kirja kirjutamine ja vormistamine;
- uudisloo kirjutamine;

- intervjuu läbiviimine.

Õppesisu 8. klassis

Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine. Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõtte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.

Praktilised tööd

- lühikese ettekande koostamine ja pidamine (3 minuti ettekanne);
- kirjandi kirjutamine;
- taotluse ja avalduse kirjutamine;
- refereeringu koostamine;
- teksti koostamine koos viitamisega.

Õppesisu 9. klassis

Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.

Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: CV, elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Praktilised tööd:

- lühikese kõne koostamine ja pidamine
- CV, elulookirjelduse ja seletuskirja kirjutamine;
- arutluse kirjutamine;
- ülesanded teksti keeleliseks toimetamiseks;

- kirjandi kirjutamine.

Keeleteadlikkus

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
Õpilane väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teab eesti kirjakeele arengu etappe ja eesti keele murdeid.
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • mõistab eesti keele eripära;
	9. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, kujunemist ja rolli teiste keelte taustal, suhestab keeli teadlikult.
Õpilane suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner.	7., 8. ja 9. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner.
Õpilane järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit.	7., 8. ja 9. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • järgib eesti õigekirja aluseid ja põhimõtteid, kasutab õigekirjakorrektorit.
Õpilane kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides.	7. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • teab suulise ja kirjaliku kõne erijooni ning eristab kirjakeelt kõnekeelest; • kasutab eesti kirjakeelt tavasuhtluses.
	8. klass Õpilane <ul style="list-style-type: none"> • kasutab eesti kirjakeelt tavasuhtluses ning õppides.

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab eesti kirjakeelt avalikult esinedes ning õppides.
<p>Õpilane kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja –vorme.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada; • teab eesti keele lauseehituse peajooni.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, eristab sõnaliike ja -vorme, lauseehituse peajooni.
<p>Õpilane tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates; • tunneb peamisi lausetarindeid ja varieerib neid kirjutades korrektsel ja sobival viisil, sh kasutab liit- ja lihtlauseid, lauselühendiga lauseid, otsekõnet.
<p>Õpilane kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid;

Õpitulemused III kooliastme lõpuks	Rõhuasetused õpitulemuste saavutamisel klassiti
<p>keelesõnamoodustuse põhimõtteid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> tunneb keelendite stiiliväärtust.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab ja mõistab tekstis erineva stiiliväärtusega sõnu ja väljendeid, tunneb eesti keele sõnamoodustuse põhimõtteid.
<p>Õpilane kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära.
<p>Õpilane kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.</p>	<p>7. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest.
	<p>8. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.
	<p>9. klass Õpilane</p> <ul style="list-style-type: none"> kasutab teadlikult mitmesuguseid keeleallikaid, tunneb sõnaartikli ülesehitust, märke ja märgendeid, leiab teavet õigekirja, vormimoodustuse ja tähenduse kohta.

Õppesisu 7. klassis

Üldteemad

Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Õigehääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid.

Vormiõpetus ja õigekiri

Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine. Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.

Praktilised tööd:

- õigekirjakorrektori kasutamine;
- veebiallikate, sõna- ja käsiraamatute kasutamine õigekirjajuhiste leidmiseks.

Õppesisu 8. klassis

Üldteemad

Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil.

Algustäheõigekiri

Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.

Lauseõpetus ja õigekiri

Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Praktilised tööd

- õigekirjakorrektori kasutamine;
- veebiallikate, sõna- ja käsiraamatute kasutamine õigekirjajuhiste leidmiseks.

Õppesisu 9. klassis

Üldteemad

Keeleuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Sõnavaraõpetus

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.

Praktilised tööd:

- õigekirjakorrektori kasutamine;
- veebiallikate, sõna- ja käsiraamatute kasutamine õigekirjajuhiste leidmiseks.

6. KIRJANDUS

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) õpib tundma kirjandust ja pärimust rahvuskultuuri osana, tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- 4) õpib tundma ilukirjandusteose poeetikat, iseloomustab ja võrdleb teose tegelasi, kirjeldab süžeed ja olustikku ning sõnastab peamõtte, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- 5) loeb, analüüsib ja mõistab jõukohase keerukusega eri žanris laste- ja noortekirjandust nii eesti kui ka maailmakirjandusest, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

II kooliastme soovituslikud lugemistektsid

J.Kuuskemaa „Vana Tooma lood“

A. Turovski, “Minu loomad”

H.Jõgisalu „Rästik“

H. Väli „Tüli“

J.Rannap „Agu Sihvka räägib tõtt“

Luule: D.Varandi, J.Liiv

Luule: O. Arder, Contra, A. Ehin, L. Koidula, Juhan Liiv, V. Luik, K. Merilaas, H. Mänd, E. Niit, P.-E. Rummo, H. Runnel, J. Sang, I. Trull, L. Tungal, J. Vaiksoo, A. Vallik, H. Vilep, Wimberg jt; valik valme; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: A. Feldmanis, L. Ulman, „Erik Kivisüda“; K. Hinrikus, „Kui emad olid väikesed“, „Elevant“; J. Jaik, „Kaarnakivi“; H. Jõgisalu, „Nõiutud allikas“, „Suutäis soolast“; K. Kaldmaa, „Halb tüdruk on jumala hea olla“, „Lydia“; K. Kass, „Nõianeiu nõbinina“; M. Keränen, „Varastatud oranž jalgratas“ jt krimilood; A. Kivirähk, „Sirli, Siim ja saladused“; M. Loper, „Inglite linn“; J. Parijõgi, „Teraspoiss“; A. Pervik, „Arabella, mereröövli tütar“, P. Päär, „Õnneliku inimese särk“; „Kallis härra Q“; S. Rannamaa, „Kadri“; J. Rannap, „Koolilood“; E. Raud, „Lugu lendavate taldrikutega“, „Roostevaba mõök“; P. Raud, „Printsess Lulu ja härra Kere“, „Sanna ja salakütid“; R. Reinaus, „Kuidas mu isa endale uue naise sai“, „Nõidkapteni needus“, „Maarius, maagia ja libahunt Liisi“; R. Roht, „Mäger Urask“; A. Saar, „Kuidas meil asjad käivad“, „Kuidas minust ei saanud kirjanikku“, „Õudne lugu“; J. Smuul, „Meremees Murka“; I. Soopan, „Kõik poisid ei saa suureks“; I. Tomusk, „Volli“ sari, „Ajaränduri“ sari; T. Toomet, „Vana aja koolilood“; A. Turovski, „Minu loomad“; J. Tuulik, „Vares“; M. Ulman, „Nukkude teater“, J. Vaiksoo, „King nr 39“ jt sarja raamatud; vm.

Maailmakirjandus: J. M. Barrie, „Peeter Paan“; J. Barrowman, C. Barrowman, „Õõnsa Maa saladus“; L. F. Baum, „Võlur Oz“; H. Burnett, „Väike printsess“, „Väike lord Fauntleroy“; C. Cassidy, „Pöörane“; C. Dickens, „Oliver Twisti seiklused“; G. Durrell, „Minu pere ja muud loomad“; N. R. Gaiman, „Kalmisturaamat“; A. Gavalda „35 kilo lootust“; E. Ibbotson „Reis Merejõe“; L. St John, „Valge kaelkirjak“, „Delfiini laul“; S. Kolu, „Rööbelite“ sari; J. Krüss. „Timm Thaler ehk Müüdüd naer“; E. Kästner, „Veel üks Lotte“; A. Lindgren, „Kalle Blomkvist“, „Hulkur Rasmus“, „Röövlitütar Ronja“; U. K. Le Guin, „Meremaa võlur“; C. S. Lewis, „Lõvi, nõid ja riidekapp“ jm „Narnia“ sari; H. Lofting, „Doktor Dolittle“; C. Nöstlinger, „Vahetuslaps“; K. May, „Winnetou“; F. Molnár, „Pál-tänava poisid“; J.-C. Mourlevat, „Ookeani kutse“; K. Ohlsson, „Klaaslapsed“, „Hõbedapoiss“, „Kiviinglid“; S. Olsson, A. Jacobsson, „Berti päevik“; R. J. Palacio, „Ime“; M. Parr, „Vilgukivioru Tonje“; E. H. Porter, „Pollyanna“; T. Pratchett, „Kettamaailma“ sari; O. Preussler, „Krabat“; G. Rodari, „Cipollino seiklused“; J. K Rowling, „Harry Potteri“ sari; A. M. G. Schmidt, „A nagu Aabel“, „Miisu“; V. Schwab. „Kummituste linn“ jt sarja raamatud; J. Spinelli, „Tähetüdruk“; R. L. Stevenson, „Aarete saar“; C. R. Zafon, „Uduprints“; J. Till, „Charlie“ sari; J. R. R. Tolkien, „Kääbik“; Maria Turtschaninoff, „Maresi. Punase kloostri kroonikad“; M. Twain, „Tom Sawyeri seiklused“; J. Vilè, „Siberi haiku“; vm.

Näitekirjandus: O. Luts „Kapsapea“; M. Ulman, „Kohkumatud lapsehoidjad“ vm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste muistendeid ja muinasjutte; mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; valik vanakreeka müüte; E. Raud, “Kalevipoeg”; M. Haavio, “Kalevala”; vm.

Õpitulemused 5. klassis

Lugemine

Õpilane:

- 1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt nelja tervikteost;
- 2) loeb ladiusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- 5) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- 6) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpilane:

- 1) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu;
- 2) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle;
- 3) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 4) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta.

Teksti esitus ja omalooming

Õpilane:

- 1) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- 2) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteoselt rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 3) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladiusust, selgust ja tekstitäpsust;

- 4) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 5) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal.

Õppesisu 5. klassis

Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine. Lugemistehnikad. Teksti ja teose jutustamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine ja kirjeldamine. Valm, muinasjutt, muistend. Fantaasia- (ulme-) ja seiklusjutt. Kirjandusega seotud aime ja meediatekstit. Ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliigid ja olulisemad žanrid. Loetud teksti (luuletus, proosatekst) esmane analüüs. Rahvalaul ja algrim. Olulise lugemisvara hulka, mida käsitletakse ühiselt, kuuluvad II kooliastmes E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Praktilised tööd:

- lugemispäeviku pidamine;
- koomiksi põhjal jutustamine;
- loetud raamatu ja autori tutvustamine kaaslastele;
- luuletuse analüüsimine (teema ja meeleolu);
- tundmatute sõnade ja väljendite kohta teabe otsimine infoallikatest;
- omaloominguliste tööde kirjutamine;
- luuletuse või lühikese proosa- või rolliteksti peast esitamine;
- tagasiside andmine teiste esitusele (õpetaja juhendamisel).

Õpitulemused 6. klassis

Lugemine

Õpilane:

- 1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt nelja tervikteost;
- 2) loeb lususalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;

- 4) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- 5) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpilane:

- 1) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- 2) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- 3) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- 4) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- 5) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 6) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta.

Teksti esitus ja omalooming

Õpilane:

- 1) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- 2) osaleb arutlus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 3) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 4) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 5) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 6) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Õppesisu 6. klassis

Kava põhjal jutustamine. Draama- ja proosateksti erinevused. Dialoog. Teose põhiidee, teema. Kõnekäänd, vanasõna ja müüt. Eepos. Karikatuur. Tsitaat. Ajaloojutustus ja mälestusjutustus.

Ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliigid ja olulisemad žanrid. Loetud teksti (luuletus, proosatekst) analüüs. Olulise lugemisvara hulka, mida käsitletakse ühiselt, kuuluvad II kooliastmes E. Raua „Kalevipoja“ adaptatsioon, E. Bornhöhe „Tasuja“, J. Krossi „Mardileib“, F. R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ või muud eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Praktilised tööd:

- lugemispäeviku pidamine;
- kava koostamine etteantud tekstile ja selle põhjal jutustamine;
- loetud raamatu ja autori tutvustamine kaaslastele;
- kirjandi kirjutamine;
- teemamapi koostamine ja esitlemine;
- luuletuse analüüsimine (teema ja meeleolu, keele- ja vormikasutuse iseärasused, luuletuse kujundlikkus);
- tundmatute sõnade ja väljendite kohta teabe otsimine infoallikatest;
- omaloominguliste tööde kirjutamine;
- luuletuse või lühikese proosa- või rolliteksti peast esitamine;
- tagasiside andmine teiste esitusele (õpetaja juhendamisel).

III kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- 2) arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;

- 5) loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- 6) rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi

III kooliastme soovituslikud lugemistekstid:

M.Unt „Hüvasti, koolane kass“

A. Kitzberg, „Libahunt“;

A. Kivirähk, „Rehepapp“;

E. Vilde, „Pisuhänd“.

Severjanin

Luule: A. Alliksaar, B. Alver, Contra, A. Ehin, K. Ehin, E. Enno, D. Kareva, L. Koidula, J. Kolk, M. Kompus, K. Lepik, Kivisildnik, Juhan Liiv, L. Ojamaa, K. J. Peterson, C. Pihelgas, A. Puškin, M. Pärtna, K. Riismaa, J. Rooste, P.-E. Rummo, H. Runnel, I. Severjanin, W. Shakespeare, G. Suits, T. Tasuja, A. Teede, L. Tungal, M. Under, J. Viiding, H. Visnapuu, T. Önnepalu, J. Vesselov jt; valik sonette, ballaade ja oode; ühismeedia- ja räppuulet; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: K. Aareleid, „Linnade põletamine“; J. Ashilevi, „Kehade mets“; K. Ehin, „Paleontoloogi päevaraamat“; I. Hargla, „Apteeker Melchiori“ sari; M. Heinsaare novelle, „Artur Sandmani lugu“; S. Henno, „Mina olin siin“; A. Hvostov, „Sillamäe passioon“; J. Jaik, „Kaarnakivi“; M. Järve, „Esimene aasta“; M. Karu, „Nullpunkt“; A. Kivikas, „Nimed marmortahvil“ (I osa); A. Kivirähk, „Ivan Orava mälestused“, „Sinine sarvedega loom“; K. Kivirüüt, „Okultismiklubi“; J. Kross, „Wikmani poisid“, „Väike Vipper“; M. Laurik, „Mina olen surm“; J. Liiv, „Vari“; J. Maasik, „Enne lõppu“; H. Nõu, „Pea suu“; K. Piiper, „Tõde või tegu“; K. Raudsepp, „Lihtsalt ära jää üksi“; R. Reinaus, „Must vares“, „Verikambi“, „Vaevatud“; L. Roomets, „Üks väike valge tuvi“; O. Ruitlane, „Vee peal“; F. Tuglase novelle; V. Uibopuu, „Janu“; P. Vallaku novelle; A. Vallik „Kuidas elad, Ann?“; vm.

Maailmakirjandus: D. Almond, „Skellig“; M. Atwood, „Orüks ja Ruik“; C. Brontë, „Jane Eyre“; S. Chbosky „Müürililleks olemise iseärasused“; A. Christie romaan; P. Coelho, „Alkeemik“; S. Collins, „Näljamängud“; B. Conaghan „Kui härra koer hammustab“; A. Conan Doyle, „Baskerville’ide koer“; S. Crossan, „Üks“; C. Crowley, „Sõnad sügavas sinises“; J. Dashner, „Labürindijooksja“; D. Defoe, „Robinson Crusoe“; A. Dumas, „Kolm musketäri“, „Krahv Monte-Cristo“; G. Forman, „Kui ma jään“; A. Frank, „Anne Franki päevik“; J. Gaarder „Apelsinitüdruk“; N. Gaiman, „Tähetolm“; W. Golding,

„Kärbeste jumal“; J. M. Green, „Süü on tähtedel“; M. Haddon, „Kentsakas juhtum koeraga öisel ajal“; D. Harms, „Väljapudenevad vanaeided“; L. Harrison, „Monster High. Tere tulemast koletiste kooli“; J. K. Jerome, „Kolm meest paadis“; J. Jägerfeld, „Minu suurejooneline elu“, „Superkoomik“; S. King, „Lemmikloomasurnuaid“; N. H. Lee, „Tappa laulurästast“; T. Lehtinen, „Tiivad varvaste vahel“; A. Lindgren, „Vennad Lõvisüdamed“; E. Lockhart, „Me olime valetajad“; A. Marshall, „Ma suudan hüpata üle lompide“; K. Millay, „Vaikuse meri“; P. Ness, „Kui koletis kutsub“; G. Orwell, „Loomade farm“; E. A. Poe’ novelle; U. Poznanski, „Erebos“; P. Pullman, „Kuldne kompass“; P. Reeve, „Surelikud masinad“; E. M. Remarque, „Läänerindel muutuseta“; L. Sachar, „Augud“; A. de Saint-Exupéry, „Väike prints“; J. Salinger, „Kuristik rukkis“; sari „Seiklusjutte maalt ja merelt“; M. Scott, „Nicholas Flameli“ sari; B. Selznick, „Hugo Cabret’ leiutis“; N. Shusterman, „Challengeri sügavik“; S. Simukka, „Punane nagu veri“; G. Soucy, „Väike tüdruk, kes armastas liialt tuletikke“; A. ja B. Strugatski, „Hukkunud Alpinisti hotell“; J. Teller, „Mitte midagi“; J. R. R. Tolkien, „Sõrmuste isand“; A. Tšehhovi novelle; M. Twain, „Prints ja kerjus“; L. Ulitskaja, „Võõrad lapsed“; J. Vagner, „Vongozero“; J. Verne, „Kapten Granti lapsed“ vm; L. Walton, „Ava Lavenderi iseäralikud ja kaunid kannatused“; O. Wilde, „Õnnelik prints“; reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.

Näitekirjandus: K. Aareleid, „Linnade põletamine“; „J. Ashilevi, „Nagu poisid vihma käes“; A. Kitzberg, „Kauka jumal“; A. Kivirähk, „Kevadine Luts“, „Vombat“; L. Koidula, „Säärane mulk“; U. Lennuk, „Paunvere poiste igavene kevade“; S. Nurklik, „Kas ma olen nüüd elus“; M. Ulman, „Võluõunad ehk Naeru kätte võib surra“; vm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste (nt Siberi ja Põhja-Ameerika põlisrahvaste) muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised kunstmuistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäevafolkloori vm.

Õpitulemused 7. klassis

Lugemine

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste;

- 4) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpilane:

- 1) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 2) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 3) teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 4) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 5) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi.

Teksti esitus ja omalooming

Õpilane:

- 1) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 2) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 3) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 4) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 5) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Õppesisu 7. klassis

Ilukirjanduse põhiliigid ja peamised žanrid. Kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekstid. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine. Loetud raamatu analüüsimine: teose teema, põhisündmused, kesksed probleemid, põhjus ja tagajärje seosed, teose peamõte. Olulise lugemisvara hulka, mida käsitletakse ühiselt, kuuluvad III kooliastmes A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Praktilised tööd:

- lugemispäeviku pidamine;
- teose analüüsimine;
- loetud raamatu ja autori ning oma lugemiskogemuse tutvustamine kaaslastele;
- kirjandi kirjutamine;
- tundmatute sõnade ja väljendite kohta teabe otsimine infoallikatest;
- omaloominguliste tööde kirjutamine (kirjeldavad, jutustavad ja arutlevad tekstid);
- luuletuse või lühikese proosa- või draamateksti peast esitamine;
- tagasiside andmine teiste esitusele;
- kirjandusteose ja selle põhjal valminud lavastuse või filmi võrdlemine.

Õpitulemused 8. klassis

Lugemine

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
- 2) loeb lususalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisostkust ning juhib oma lugemisotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet;
- 4) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpilane:

- 1) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 2) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;

- 3) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 4) teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 5) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 6) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 7) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi.

Teksti esitus ja omalooming

Õpilane:

- 1) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 2) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 3) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 4) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 5) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 6) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Õppesisu 8. klassis

Teksti liigist lähtuvaid lugemisviisid ja -mudelid. Eri allikates ja keskkondades pakutava teabe kriitiline hindamine otstarbekas kasutamine. Pärimuse olemus, mineviku ja tänapäeva pärimuskultuur. Luuletuste analüüs: temaatilised ja lüürilised erijooned, keele- ja vormikasutuse iseärasused, luuletuse kujundlikkust ja tähendus. Teose analüüs: teose teema, põhisündmused, kesksed probleemid, põhjus ja tagajärje seosed, teose peamõte. Kirjandusteosele omase keelekasutusviisi kirjeldamine. Peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire. Kujundite tähendust ja roll tekstis ning nende kasutamine tekstiloomes. Olulise lugemisvara hulka, mida käsitletakse ühiselt,

kuuluvad III kooliastmes A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Praktilised tööd:

- lugemispäeviku pidamine;
- luuletuse analüüsimine (temaatilised ja lüürilised erijooned, keele- ja vormikasutuse iseärasused, luuletuse kujundlikkust ja tähendus);
- loetud raamatu ja autori ning oma lugemiskogemuse tutvustamine kaaslastele;
- kokkuvõtte koostamine teose süžest;
- kirjandi kirjutamine;
- tundmatute sõnade ja väljendite kohta teabe otsimine infoallikatest;
- omaloominguliste tööde kirjutamine (kirjeldavad, jutustavad ja arutlevad tekstid);
- luuletuse või lühikese proosa- või draamateksti peast esitamine;
- tagasiside andmine teiste esitusele;
- kirjandusteose ja selle põhjal valminud lavastuse või filmi võrdlemine;
- ettekande koostamine ja esitamine loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal, kasutades selleks esitlustarkvara.

Õpitulemused 9. klassis

Lugemine

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
- 2) loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;

- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpilane:

- 1) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 2) teeb kokkuvõtte teose süžees, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 3) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 4) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 5) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 6) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi.

Teksti esitus ja omalooming

Õpilane:

- 1) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 2) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 3) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 4) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 5) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 6) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Õppesisu 9. klassis

Enda lugemisoskuse hindamine ja lugemisprotsessi juhtimine. Teabe kasutamise ja avaldamisega seotud heade tavade ning õiguslike sätetega arvestamine. Eesti kultuuri erijooned ja maailmakultuur. Rahvaluule elemendid suulises ja kirjalikus tekstiloomes. Teose analüüs: teose teema, põhisündmused, kesksed probleemid, põhjus ja tagajärje seosed, teose peamõte, süžee, loo tegevusaja ja -koha valiku põhjendus, tegelaste iseloomustus ja võrdlus, tegelastevahelised suhted ja tegelaste väärtushoiakud. Kirjandusteose vormivõtted ja kompositsioon ning seosed teose sisuga. Peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire. Kujundite tähendust ja roll tekstis ning nende kasutamine tekstiloomes. Olulise lugemisvara hulka, mida käsitletakse ühiselt, kuuluvad III kooliastmes A. Kitzbergi „Libahunt“, E. Vilde „Pisuhänd“, O. Lutsu „Kevade“, A. H. Tammsaare „Kõrboja peremees“ ja A. Kiviräha „Rehepapp“. Eesti luule esindusautorid põhikoolis on L. Koidula, Juhan Liiv, M. Under, H. Runnel ja L. Tungal.

Praktilised tööd:

- lugemispäeviku pidamine;
- loetud raamatu ja autori ning oma lugemiskogemuse tutvustamine kaaslastele;
- kokkuvõtte koostamine teosest: süžee, loo tegevusaja ja -koha valiku põhjendus, tegelaste iseloomustus ja võrdlus, tegelastevahelised suhted ja tegelaste väärtushoiakud;
- kirjandi kirjutamine;
- tundmatute sõnade ja väljendite kohta teabe otsimine infoallikatest;
- omaloominguliste tööde kirjutamine (kirjeldavad, jutustavad ja arutlevad tekstid);
- luuletuse või lühikese proosa- või draamateksti peast esitamine;
- tagasiside andmine teiste esitusele;
- kirjandusteose ja selle põhjal valminud lavastuse või filmi võrdlemine.